

natuurtoets

Quickscan natuurtoets Heuvelseweg 1, Lunteren

Beoordeling van effecten op wettelijk beschermde natuurwaarden

Opdrachtgever

Van Middendorp teken- en adviesbureau

Status

Concept

Emmastraat 16
8011 AG Zwolle

T (038) 423 64 64
E info@ecogroen.nl
I www.ecogroen.nl

Colofon

Titel

Quickscan natuurtoets Heuvelseweg 1, Lunteren

Subtitel

Beoordeling van effecten op wettelijk beschermde natuurwaarden

Projectcode

16-471B

Datum

10 april 2017

Status

Concept

Auteur[s]

H. (Han) Brendeke

Tweede lezer

M.A. (Martin) Heinen

Opdrachtgever

Van Middendorp teken- en adviesbureau

© Ecogroen bv

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt, mits onder vermelding van bron en status.

Brendeke, H. (2017). Quickscan natuurtoets Heuvelseweg 1, Lunteren. Beoordeling van effecten op wettelijk beschermde natuurwaarden. Rapport 16-471B. Ecogroen bv Zwolle.

Inhoud

Samenvatting	1
1. Inleiding	3
1.1 Aanleiding en doelstelling	3
1.2 Huidige situatie en voorgenomen ontwikkelingen	3
1.3 Leeswijzer	4
2. Kader en methode	5
2.1 Wettelijk kader	5
2.2 Onderzoeksmethode	6
3. Gebiedsbescherming	8
3.1 Natura 2000	8
3.2 Gelders Natuurnetwerk	8
4. Soortbescherming	9
4.1 Flora	9
4.2 Zoogdieren	9
4.3 Broedvogels	12
4.4 Amfibieën	14
4.5 Overige soortgroepen	14
5. Geraadpleegde bronnen	15

Bijlagen

- Bijlage 1 - Huisvesting Huismus
- Bijlage 2 - Huisvesting vleermuizen

Samenvatting

Inleiding

Aan de Heuvelseweg 1 te Lunteren ligt het bouwbedrijf Gijs van den Elskamp. De heer Elskamp heeft de wens de bedrijfswoning te verplaatsen door sloop en nieuwbouw. De sloop gaat mogelijk gepaard met effecten op beschermde natuurwaarden. Ecogroen heeft beoordeeld of de sloop conflicteert met de wettelijke bescherming van natuurwaarden. Voorliggend rapport beschrijft de methodiek en resultaten van het uitgevoerde onderzoek.

Huidige situatie en voorgenomen ontwikkelingen

De eigenaar van de bedrijfswoning op het erf aan de Heuvelseweg 1 in Lunteren is voornemens de bedrijfswoning te verplaatsen. De huidige bedrijfswoning wordt gesloopt. Op het erf wordt een nieuw pand gerealiseerd. Het pand betreft een voormalige boerderijwoning op een erf in het buitengebied van Lunteren. Het pand heeft een pannendak. De tuin bestaat uit een halfverharding van grind met verspreid enkele struiken en coniferen.

Gebiedsbescherming

- Het project heeft - mogelijk met uitzondering van het onderdeel stikstof - geen negatieve effecten op instandhoudingsdoelen voor Natura 2000-gebieden tot gevolg;
- Het project ligt niet binnen het Natuurnetwerk Nederland en heeft geen significant negatief effect op de wezenlijke kenmerken en waarden van het netwerk.

Soortbescherming

- Het pand wordt gebruikt als broedlocatie door Huismus. Nestplaatsen van Huismussen zijn jaarrond beschermd. Door de sloop gaan deze nestplaatsen verloren;
- Het pand wordt mogelijk gebruikt als zomer-, kraam- en/of paarverblijfplaats door Gewone of Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger en/of Gewone grootoorvleermuis. Door de sloop van het gebouw gaan mogelijk verblijfplaatsen van vleermuizen verloren. Schade op onmisbare vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen is niet te verwachten;
- In het plangebied zijn enkele algemeen voorkomende broedvogels van bebouwing en struweel aangetroffen en of te verwachten;
- In het plangebied zijn geen flora, amfibieën, reptielen, vissen en ongewervelden aangetroffen of te verwachten die bescherming genieten binnen de Provincie Gelderland.

Advies

- Ten aanzien van Huismus is ontheffing in het kader van Wet natuurbescherming noodzakelijk. Er dient gericht onderzoek uitgevoerd te worden naar Huismus volgens richtlijnen uit de soortenstandaard Huismus van het ministerie van EZ,¹ om vast te stellen hoeveel nestplaatsen aanwezig zijn. Voor het verwijderen van nesten van Huismus is een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming noodzakelijk evenals het nemen van mitigerende maatregelen zoals het werken buiten de broedperiode en het tijdig realiseren van voldoende vervangende verblijfplaatsen;
- Voorafgaand aan uitvoering van het project dient gericht onderzoek uitgevoerd te worden naar vleermuizen tussen half mei en eind september. Afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek kan het noodzakelijk zijn om ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming aan te vragen;
- Mocht ontheffing noodzakelijk zijn, dan is het treffen van mitigerende maatregelen aan de orde. Van belang is dat sloop van bebouwing met verblijfplaatsen van vleermuizen plaatsvindt buiten kwetsbare perioden met voortplanting en paring. Daarnaast is het van belang om het object met de verblijfplaatsen voorafgaand aan de sloop ongeschikt te maken voor vleermuizen, zodat ze uit eigen beweging vertrekken. Tenslotte dienen voorafgaand aan de sloop vervangende verblijfplaatsen voor vleermuizen gerealiseerd te worden;
- Werkzaamheden die broedbiotopen van alle aanwezige vogels beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is voor de meeste soorten mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten in de periode voor half maart en na eind juli of het onderzoeksgebied te controleren op broedende vogels en nesten binnen de invloedsfeer van de plannen. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of nesten of eieren van broedvogels worden beschadigd of vernield, ongeacht de datum;
- Wij adviseren als meer concrete plannen voor het plangebied bekend zijn, om met het rekenprogramma AERIUS de stikstofdepositie in Natura 2000-gebied Veluwe en overige gebieden in beeld te brengen voor de huidige feitelijke situatie en de beoogde situatie.

¹ Twee veldbezoeken in de periode tussen 1 april en 15 mei. Aangezien het bezoek van de quickscan net voor deze periode valt maar wel onder ideale omstandigheden is uitgevoerd en bewoonde nesten zijn aangetroffen, is nog één veldbezoek tussen 1 april en 15 mei noodzakelijk.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doelstelling

De eigenaar van de bedrijfswoning op het erf aan de Heuvelseweg 1 in Lunteren is voornemens de bedrijfswoning te verplaatsen. De huidige bedrijfswoning wordt gesloopt. Het te slopen pand betreft een voormalige boerderijwoning.

De sloop gaat mogelijk gepaard met effecten op beschermde natuurwaarden. Ecogroen heeft beoordeeld of de sloop conflicteert met de wettelijke bescherming van natuurwaarden. Voorliggend rapport beschrijft de methodiek en resultaten van het uitgevoerde onderzoek.

1.2 Huidige situatie en voorgenomen ontwikkelingen

Aan de Heuvelseweg 1 te Lunteren ligt het bouwbedrijf Gijs van den Elskamp. De heer Elskamp heeft de wens de bedrijfswoning te verplaatsen door sloop en nieuwbouw. Het erf bevindt zich in het buitengebied van Lunteren. Het omringende landschap bestaat uit overwegend agrarisch gebied met weilanden, houtwallen en sloten.

Het te slopen pand is een voormalige boerderijwoning. Het pand heeft een pannendak. De omliggende tuin bestaat uit grind met verspreid enkele struiken en coniferen. Op het erf wordt een nieuw pand gerealiseerd. Dit pand is ten westen van de te slopen woning gepland. Deze locatie bestaat momenteel uit grasland.

Figuur 1.1 Het te slopen pand (rood), en het te realiseren pand (geel). Bron luchtfoto: Google Earth.

1.3 Leeswijzer

Het kader waarbinnen de natuurtoets is uitgevoerd en de gebruikte methodiek zijn beschreven in hoofdstuk 2. Op basis van de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van te verwachten effecten op beschermde gebieden (hoofdstuk 3) en soorten (hoofdstuk 4). Daarnaast is beschreven welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) maatregelen nodig zijn om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen.

2. Kader en methode

2.1 Wettelijk kader

Wet natuurbescherming

De Wet natuurbescherming (Staatsblad 2016) regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, soorten en houtopstanden. In dit rapport gaan wij in op de gebieds- en soortbescherming. Conform de vraagspecificatie gaan we niet in op de bescherming van houtopstanden. Voor de volledige wettekst van de Wet natuurbescherming verwijzen wij naar: <http://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2017-01-01>. Onderstaand geven we een samenvatting van de relevante wetteksten.

Kader 2.1 Wet natuurbescherming

Gebiedsbescherming (Natura 2000)

Artikelen 2.1 tot en met 2.12 van de Wet natuurbescherming regelen de bescherming van Natura 2000-gebieden (Vogel- en Habitatrichtlijngebieden). Voor Natura 2000-gebieden zijn instandhoudingsdoelen opgesteld voor habitats, soorten, broedvogels en/ of niet-broedvogels. In artikel 2.7 verplicht de Wet natuurbescherming om vooraf te beoordelen of ingrepen / activiteiten in of in de nabijheid van Natura 2000-gebieden significant negatieve effecten kunnen hebben op de voor deze gebieden aangewezen instandhoudingsdoelen. Mocht sprake zijn van (significant) negatieve effecten dan kan het aanvragen van vergunning bij bevoegd gezag (veelal de provincie waarbinnen de ingreep of activiteit plaatsvindt) aan de orde zijn.

Soortbescherming

Artikelen 3.1 tot en met 3.11 van de Wet natuurbescherming regelen de bescherming van soorten. De bescherming is opgedeeld in vijf categorieën met soorten:

- Vogels met jaarrond beschermde nesten;
- Overige vogels;
- Soorten van de Habitatrichtlijn (bijlage IV) en de Verdragen van Bern (bijlage II) en Bonn (bijlage I);
- Overige soorten die op nationaal niveau beschermd zijn en waarvoor provinciaal geen vrijstelling geldt;
- Overige soorten die op nationaal niveau beschermd zijn, maar waarvoor provinciaal wel een vrijstelling geldt.

Voor vogels geldt dat er twee categorieën zijn: de vogels met jaarrond beschermde nesten (o.a. Huismus, Gierzwaluw en Buizerd) en de overige broedvogels. Vogels met jaarrond beschermde nesten hebben een strikte beschermingsstatus binnen de Wet natuurbescherming. Van overige broedvogels zijn nesten alleen tijdens de broedseizoenen beschermd (periode van nestbouw, eileg, broeden en voeren van de jongen op het nest).

Voor soorten van de Habitatrichtlijn en de Verdragen van Bern en Bonn zijn in artikel 3.5 verboden vastgelegd (o.a. verboden om dieren te doden en voortplantings- of rustplaatsen te vernielen) en geldt een strikte beschermingsstatus. Soorten die op nationaal niveau beschermd zijn, kunnen ingedeeld worden in twee categorieën. Provincies mogen besluiten om bepaalde soorten vrij te stellen van bescherming in het kader van ruimtelijke ingrepen, beheer en onderhoud. In de provincie Gelderland geldt - onder andere voor ruimtelijke ontwikkelingen - een vrijstelling voor een selectie van zoogdieren en amfibieën. Voor de overige soorten gelden vergelijkbare verboden (zie artikel 3.10) als voor soorten van de Habitatrichtlijn en de Verdragen van Bern en Bonn en geldt eveneens een strikte beschermingsstatus.

Voor het overtreden van verbodsartikelen bij ruimtelijke ingrepen is het noodzakelijk om ontheffing aan te vragen bij bevoegd gezag (veelal de provincie waarbinnen de ingreep plaatsvindt). Voor het verkrijgen van een ontheffing dient een uitgebreide rapportage opgesteld te worden waarin o.a. wordt aangegeven hoe gezorgd wordt dat schade tot een minimum beperkt blijft en of compenserende maatregelen aan de orde zijn.

Besluit algemene regels ruimtelijke ordening

De bescherming van het Natuurnetwerk Nederland (in Gelderland 'Gelders Natuurnetwerk', GNN) is vastgelegd in het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) en uitgewerkt in provinciale verordeningen en bestemmingsplannen. De bescherming van het GNN staat geheel los van de Wet natuurbescherming.

In het Barro staat dat bij provinciale verordening gebieden moeten worden aangewezen die het natuurnetwerk Nederland vormen. De ligging van die gebieden wordt geometrisch vastgelegd. Bij provinciale verordening worden in het belang van de bescherming, instandhouding en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden, regels gesteld omtrent de inhoud van bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen. Voor nieuwe ontwikkelingen binnen het NNN, waarbij wordt afgeweken van het bestemmingsplan, geldt een 'nee, tenzij'-afweging. Dit houdt kortweg in dat significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN niet toegestaan is. Regels voor beoordeling van effecten op de GNN in Gelderland zijn vastgelegd in de Omgevingsverordening Gelderland in 2015 (Provincie Gelderland 2015).

2.2 Onderzoeksmethode

De voorgenomen sloop van het pand en herinrichting van het terrein is mogelijk in strijd met de Wet natuurbescherming. Daarom is onderzoek uitgevoerd naar de aanwezige of te verwachten beschermde waarden binnen de invloedssfeer van de voorgenomen activiteiten.

Gestart is met literatuuronderzoek om na te gaan of het plangebied binnen beschermde gebieden ligt. Ook is het literatuuronderzoek gebruikt om uit te zoeken of beschermde soorten bekend zijn in en rondom het plangebied. Hierbij hebben we gebruik gemaakt van beschikbare bronnen als verspreidingsatlassen, NDFF² en Atlas van Gelderland (zie voor een volledig overzicht de Geraadpleegde bronnen in hoofdstuk 5).

De verzamelde informatie tijdens het literatuuronderzoek vormt de basis voor het veldbezoek dat op 28 maart 2017 is uitgevoerd. Het plangebied en de directe omgeving (zone 50 meter) is onderzocht door een ecooloog van Ecogroen. Tijdens het veldbezoek is aandacht besteed aan beschermde soorten binnen de Wet natuurbescherming. Het pand is aan de binnen- en buitenzijde geïnspecteerd op potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen en Steenmarter en jaarrond beschermde nesten van soorten als Gierzwaluw en Huismus.

Op basis van het uitgevoerde literatuuronderzoek en het veldbezoek is beoordeeld welke soorten (mogelijk) aanwezig zijn en is bepaald of het plangebied gelegen is binnen de begrenzing van beschermde gebieden. Vervolgens is op basis van de geplande ingrepen bepaald welke effecten kunnen optreden op

² Op de gegevens van de NDFF rusten auteursrechten.

beschermde soorten en gebieden. Indien sprake is van negatieve effecten is advies gegeven over te nemen vervolgstappen.

3. Gebiedsbescherming

3.1 Natura 2000

Beschermde waarden en te beoordelen effecten

Algemeen

Het plangebied ligt niet in Natura 2000-gebied. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is Veluwe, gelegen op een afstand van circa 1,5 kilometer ten oosten van het plangebied. Gezien deze afstand, de tussenliggende infrastructuur en bebouwing en de aard van de ingreep (het slopen van bebouwing en nieuwbouw) zijn, met uitzondering van het onderdeel stikstof, geen negatieve effecten op instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebieden te verwachten.

Stikstofdepositie

Sinds 1 juli 2015 is het Programma Aanpak Stikstof (PAS) in werking, waarmee de potentiële toename van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden in beeld kan worden gebracht. Emissie van stikstofoxiden ontstaat onder andere door verbranding van fossiele brandstoffen bij stook van cv-installaties of in het verkeer. De stikstof slaat in het plangebied en omgeving neer (stikstofdepositie) en kan negatieve effecten op beschermde natuur hebben tot op vele kilometers afstand van de bron.

Voor projecten met een stikstofdepositie hoger dan 0,05 Mol/ha/jaar op Natura 2000-gebied Veluwe is het noodzakelijk om vergunning in het kader van de Wet natuurbescherming aan te vragen.

Advies / conclusie

Wij adviseren als om met het rekenprogramma AERIUS de stikstofdepositie op Natura 2000-gebied Veluwe en overige gebieden in beeld te brengen voor de huidige feitelijke situatie en de beoogde situatie.

3.2 Gelders Natuurnetwerk

Het plangebied ligt op 600 meter van het dichtstbijzijnde onderdeel van het Gelders Natuurnetwerk GNN. Omdat het GNN geen externe werking kent, is een verdere toetsing niet aan de orde.

4. Soortbescherming

4.1 Flora

In het plangebied zijn algemene plantensoorten van groenstroken, gazons en ruderales/verharde omstandigheden aanwezig. Waargenomen soorten zijn onder andere Gewone paardenbloem, Madelief, Straatgras, Herfstleuwentand, Grote weegbree en divers sierplantsoen.

Tijdens het veldbezoek zijn geen in de Wet natuurbescherming beschermde plantensoorten of plantensoorten van de Rode Lijst aangetroffen. Op basis van de aangetroffen soortensamenstelling, de terreingesteldheid en bekende verspreidingsgegevens (NDFF 2017) worden deze soorten ook niet verwacht. Het nemen van vervolgstappen ten aanzien van de soortgroep flora is in het kader van de Wet natuurbescherming niet aan de orde.

4.2 Zoogdieren

Vleermuizen

Het leefgebied van de in artikel 3.5 (Habitatrichtlijn bijlage IV) beschermde vleermuizen bestaat uit verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden (zie ook kader 4.1). Hieronder worden deze onderdelen nader beschreven.

Kader 4.1 Vleermuizen

Verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen kunnen zich bevinden in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders en cetera en kunnen aanwezig zijn in de vorm van kraamverblijven / zomerverblijven, baltslocaties / paarverblijven en winterverblijven. Verstoring, beschadiging, vernietiging of het verwijderen van deze verblijfplaatsen is verboden.

Vliegroutes

Voor oriëntatie tijdens de trek van en naar hun verblijfplaats en foerageergebieden gebruiken vleermuizen veelal jaren lang dezelfde structuren. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (bijvoorbeeld rijen woningen, watergangen en bomenrijen) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

Foeragegebied

Locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs randen van bossen, bomenrijen of boven water zijn van belang als foeragegebied voor vleermuizen. Foeragegebied van vleermuizen geniet binnen de Wet natuurbescherming echter geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie.

Verblijfplaatsen

Tijdens het veldbezoek van 28 maart 2017 zijn op diverse plekken potentiële zomer-, kraam-, en of paarverblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. Het betreft openingen achter de boeiboorden, openingen in de schoorsteen en ruimtes onder de dakpannen. De verblijfplaatsen zijn mogelijk in gebruik door soorten als Gewone en Ruige dwergvleermuis, Gewone Grootoorvleermuis en/of Laatvlieger. Deze soorten zijn bekend in de omgeving van het plangebied (NDFF 2017). De aanwezige potentiële

verblijfplaatsen zijn, gezien de geringe temperatuurbufferende werking, ongeschikt als winterverblijf voor vleermuizen.

Als gevolg van de geplande sloopwerkzaamheden kunnen verblijfplaatsen van vleermuizen verloren gaan. Hierbij is van belang dat de functionele leefomgeving van de aanwezige vleermuizen niet in gevaar komt. Het is noodzakelijk om de volgende acties te ondernemen:

Aanvullend onderzoek

- Uitvoeren van aanvullend onderzoek naar verblijfplaatsen conform het vleermuisprotocol (Vleermuisvakberaad 2017). In deze situatie is het volgens het protocol noodzakelijk om in de periode half mei tot en met september vijf nachtelijke bezoeken te brengen. Hier kan alleen gemotiveerd van worden afgeweken. Met de informatie die met gericht onderzoek wordt verzameld, kan maatwerk worden geleverd met betrekking tot de te nemen mitigerende maatregelen.

Mitigerende maatregelen

Mochten in de bebouwing verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn, dan zijn de volgende maatregelen noodzakelijk:

- Het aanvragen van ontheffing Wet natuurbescherming bij bevoegd gezag (Provincie Gelderland). Hiervoor dient een uitgebreide natuurtoets opgesteld te worden waarin duidelijk wordt welke functie het plangebied heeft voor vleermuizen, welke effecten optreden en op welke wijze effecten voorkomen worden. De looptijd van een ontheffing Wet natuurbescherming is maximaal 20 weken;
  - Van belang is dat sloop van bebouwing met verblijfplaatsen van vleermuizen plaatsvindt buiten kwetsbare perioden met voortplanting en paring. Daarnaast is het van belang om het object met de verblijfplaatsen voorafgaand aan de sloop ongeschikt te maken voor vleermuizen, zodat ze uit eigen beweging vertrekken. Tenslotte dienen voorafgaand aan de sloop vervangende verblijfplaatsen voor vleermuizen gerealiseerd te worden;
- Bovenstaande maatregelen dienen te worden uitgevoerd in overleg met een vleermuisdeskundige (zie kader 4.2).

Kader 4.2 Ter zake deskundige

Het Ministerie van Economische Zaken verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Flora- en faunawet, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (bijvoorbeeld Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied) en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of – bescherming.

Vliegroutes en foerageergebieden

Door aanwezigheid van singels wordt het plangebied mogelijk gebruikt als foerageergebied en vliegroute door Gewone en Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger en Gewone grootoorvleermuis (NDFF 2017).

Als gevolg van de plannen worden in het plangebied geen (onmisbare) opgaande lijnvormige structuren verwijderd die van belang kunnen zijn als onmisbare vliegroute voor vleermuizen. In de omgeving blijven voldoende alternatieve, geleidende elementen aanwezig in de vorm van singels en bebouwing. Ook zal geen onmisbaar foerageergebied verloren gaan, aangezien in de omgeving voldoende alternatieve foerageergebieden resteren.

Conform de eisen van de gemeente Ede is in verband met de bestemmingswijziging een beplantingsplan opgesteld (Peterman 2017). Bij uitvoering van dit beplantingsplan ontstaan er extra lijnvormige opgaande groenelementen in het plangebied waardoor de geschiktheid van het plangebied als vliegroute en foerageergebied zal toenemen.

De voorgenomen plannen geven dan ook geen aanleiding schade te veronderstellen aan onmisbare vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen. Vervolgstappen voor vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen zijn niet aan de orde.

Overige zoogdieren

Bij overige zoogdieren wordt onderscheid gemaakt in drie categorieën met een verschillende beschermingsregiem (zie kader 2.1).

Soorten van Habitatrichtlijn en de Verdragen van Bern en Bonn

Vaste verblijfplaatsen van overige zoogdieren die zijn opgenomen op Habitatrichtlijn en de Verdragen van Bern en Bonn worden op basis van het veldbezoek, terreinkenmerken en bekende verspreidingsgegevens (NDFF 2017) uitgesloten. Vervolgstappen voor deze soorten zijn niet aan de orde.

Nationaal beschermde soorten (zonder provinciale vrijstelling)

Vaste verblijfplaatsen van nationaal beschermde soorten zonder provinciale vrijstelling (zoals Steenmarter) worden op basis van het veldbezoek, terreinkenmerken en bekende verspreidingsgegevens (NDFF 2017) uitgesloten. Vervolgstappen voor deze soorten zijn niet aan de orde.

Nationaal beschermde soorten (met provinciale vrijstelling)

In het plangebied zijn vaste verblijfplaatsen van grondgebonden zoogdiersoorten aangetroffen en/of te verwachten. Dit zijn onder andere Egel, Mol, Huisspitsmuis, Bosspitsmuis *spec.*, Bosmuis en Rosse woelmuis. Bij de geplande ingrepen kunnen enkele exemplaren van deze grondgebonden zoogdieren geschaad worden. In voorliggende situatie geldt in de provincie Gelderland automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze zoogdieren niet aan de orde is.

4.3 Broedvogels

Bij broedvogels wordt onderscheid gemaakt in twee categorieën met een verschillende beschermingsregiem (zie kader 2.1).

Broedvogels met jaarrond beschermde nesten

Van veel broedvogels zijn nesten alleen gedurende het broedseizoen beschermd. Nestlocaties kunnen dan buiten het broedseizoen zonder overtreding van de Wet natuurbescherming verwijderd worden. Voor een aantal broedvogelsoorten geldt echter dat de nestlocaties inclusief de functionele omgeving jaarrond beschermd zijn (zie kader 4.3).

Kader 4.3 Broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

Onder jaarrond beschermde nesten van broedvogels wordt verstaan: in functie zijnde nesten van de Ooievaar, Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil, Roek, Wespandief, Zwarte wouw, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Kerkuil, Oehoe, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart en Huismus. Voor sommige andere soorten geldt dat de nesten jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen

Huismus

Het veldonderzoek heeft binnen het broedseizoen van Huismus plaatsgevonden, waardoor een redelijk beeld is ontstaan van het belang van het onderzoeksgebied voor Huismus. In het pand zijn tijdens het bezoek van de quickscan natuurtoets voorlopig zes territoria Huismus aangetroffen. Het exacte aantal broedparen is volgens de soortenstandaard Huismus (RvO 2014) op basis van één bezoek echter nog niet vast te stellen.

Als gevolg van de geplande werkzaamheden gaan nestplaatsen van Huismus verloren. Voor het (tijdelijk) wegnemen of verstoren van nestplaatsen van deze soorten is het aanvragen van ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Hierbij is van belang dat de functionele leefomgeving niet in gevaar komt van de aanwezige broedparen. Het is noodzakelijk om de volgende acties te ondernemen:

Aanvullend onderzoek

- Uitvoeren van aanvullend onderzoek naar broedplekken van Huismus conform de soortenstandaard Huismus van het ministerie van EZ. Voor Huismus zijn twee dagbezoeken in de periode 1 april tot 15 mei noodzakelijk. Op 28 maart 2017 is tijdens de het veldbezoek van de quickscan natuurtoets, onder gunstige omstandigheden, gelijktijdig een huismusinventarisatie uitgevoerd. Met positief resultaat. Een tweede bezoek voor 15 mei moet nog plaatsvinden om het exacte aantal broedparen te bepalen;
- Met de informatie die met dit gerichte onderzoek wordt verzameld, kan maatwerk worden geleverd met betrekking tot de te nemen mitigerende maatregelen.

Mitigerende maatregelen

Het exacte aantal broedparen Huismus moet nog worden vastgesteld, maar op voorhand kan al worden aangegeven dat Huismus in het plangebied nestelt en de volgende maatregelen noodzakelijk zijn:

- Bij de planning van de werkzaamheden dient rekening gehouden te worden met de meest kwetsbare periode (voortplantingsperiode) van Huismus: eind maart tot en met augustus. De periode begin september tot maart is zodoende de meest geschikte periode om groot onderhoud uit te voeren. Het uitvoeren van het werk in een andere periode van het jaar is mogelijk indien is aangetoond dat geen nestelende/broedende vogels aanwezig zijn;
- Ter vervanging van de te verwijderen verblijfplaatsen dienen drie maanden voor de start van de werkzaamheden nieuwe verblijfplaatsen te worden gerealiseerd (zie ook bijlage 1).
- Bovenstaande maatregelen dienen te worden uitgevoerd in overleg met een vogeldeskundige (zie kader 4.2 pagina 10).

Overige broedvogels met jaarrond beschermde nesten

Overige broedvogels met jaarrond beschermde nesten of belangrijke onmisbare foerageergebieden van deze soorten zijn niet in het plangebied aangetroffen en worden ook niet te verwacht.

Overige broedvogels

Door de aanwezigheid van bebouwing en groenstroken in het plangebied is broedbiotoop aanwezig voor algemene vogelsoorten zoals Merel, Zwartkop, Ringmus, Witte kwikstaart, Roodborst, Heggenmus, Winterkoning, Houtduif en Turkse tortel.

Voor alle inheemse vogelsoorten geldt echter een verbod op handelingen die soort, nesten, eieren of vaste rust- of verblijfplaatsen beschadigen of verstoren. Voor werkzaamheden met schadelijke effecten op broedvogels wordt veelal geen ontheffing verleend, omdat het uitvoeren van de werkzaamheden buiten het broedseizoen over het algemeen een goed alternatief vormt. In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd, omdat deze per soort en vaak per jaar kan verschillen. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Voor de meeste soorten kan de periode tussen half maart en eind juli worden aangehouden als broedseizoen.

Bij uitvoering van de werkzaamheden in de periodes tussen half februari - half maart en half juli - half december, is het wel van belang om na te gaan of nog bewoonde nesten van vroeg of laat in het seizoen broedende soorten als Houtduif en Turkse tortel aanwezig zijn binnen het plangebied.

4.4 Amfibieën

Bij amfibieën wordt onderscheid gemaakt in drie categorieën met een verschillende beschermingsregiem (zie kader 2.1).

Soorten van Habitatrichtlijn en de Verdragen van Bern en Bonn

Voortplanting en overwintering van amfibieën die zijn opgenomen op Habitatrichtlijn en de Verdragen van Bern en Bonn wordt op basis van het veldbezoek, terreinkenmerken en bekende verspreidingsgegevens (NDFF 2017) uitgesloten. Vervolgstappen voor deze soorten zijn niet aan de orde.

Nationaal beschermde soorten (zonder provinciale vrijstelling)

Voortplanting en overwintering van nationaal beschermde amfibieën zonder provinciale vrijstelling wordt op basis van het veldbezoek, terreinkenmerken en bekende verspreidingsgegevens (NDFF 2017) uitgesloten. Vervolgstappen voor deze soorten zijn niet aan de orde.

Nationaal beschermde soorten (met provinciale vrijstelling)

Vanwege de aanwezigheid van oppervlaktewater in het plangebied kan voortplanting van nationaal beschermde amfibieën met provinciale vrijstelling zoals Kleine watersalamander, Gewone pad en Bruine kikker niet worden uitgesloten. Ook zijn deze soorten overwinterend in het plangebied te verwachten.

Bij de geplande ingrepen kunnen enkele exemplaren van vrijgestelde beschermde amfibieën geschaad worden. In voorliggende situatie automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze amfibieën niet aan de orde is.

4.5 Overige soortgroepen

Op basis van de terreinkenmerken, habitateisen en bekende verspreidingsgegevens (NDFF 2017) wordt in het projectgebied geen voortplanting of vaste verblijfplaatsen verwacht van beschermde soorten uit de Wet natuurbescherming. Het nemen van vervolgstappen in het kader van de Wet natuurbescherming is niet aan de orde voor overige soortgroepen.

5. Geraadpleegde bronnen

Literatuur

Dienst Regelingen (2009). Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.

Ministerie van EZ (2015). Besluit van de Minister van Economische zaken van 15 oktober 2015, DGAN-PDJNG / 15129301, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.

Ministerie van LNV (2009). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.

Peterman, P. (2017). Beplantingsplan Heuvelseweg 1 Lunteren. Sloop en herbouw. Rapport 16-147B. Ecogroen, Zwolle.

RvO (2014). Soortenstandaard Huismus *Passer domesticus*. Versie 2.0.

Staatsblad van het koninkrijk der Nederlanden (2016). Jaargang 2016, Nr. 34. Wet van 16 december 2015, houdende regels ter bescherming van de natuur (Wet natuurbescherming)

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging (2017). Vleermuisprotocol 2017, maart 2017. www.netwerkgroenebureaus.nl

Internet

Atlas Provincie Gelderland: <http://kaarten.gelderland.nl/viewer/app/AtlasGelderland>

Gebiedendatabase Natura 2000 (<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000>).

Ministerie van EZ (<http://mineleni.nederlandsesoorten.nl>).

Ministerie van EZ (2016). (<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur-en-biodiversiteit/inhoud/nieuwe-natuurwet>).

NDFF Uitvoerportaal (<https://ndff-ecogrid.nl>). Geraadpleegd 28 maart 2017.

Ravon.nl (website met soortinformatie over reptielen, amfibieën en vissen).

Bijlagen

Bijlage 1 - Huisvesting Huismus

De Huismus is de afgelopen decennia sterk in aantal achteruit gegaan; sinds 5 november 2004 is de soort op de Rode Lijst van bedreigde vogelsoorten opgenomen. Vergeleken met 1960 is de populatie gehalveerd. Eén van de belangrijkste oorzaken van de achteruitgang is het verdwijnen van nestgelegenheid en openbaar groen.

Hieronder zijn de drie belangrijkste mogelijkheden beschreven om vervangende nestgelegenheid voor Huismus te creëren. Tevens is een beschrijving gegeven voor het stimuleren van de voedselvoorziening van Huismus.

Huismussenpannen

Het bedrijf Waveka verkoopt speciale Huismussendakpannen en grote dakpanfabrikanten als Lafarge en Koramic kunnen door hen gemaakte dakpantypen op verzoek uitvoeren in een nestpan-variant voor Huismussen (ronde opening), hoewel dit niet voor alle typen kan.

Figuur 1: Mussenpan (waveka.nl)

Vogelvide

De Vogelvide biedt Huismussen een veilige nestelplek onder dakpannen. Het product kan worden aangebracht bij de onderste rij pannen op het dak, ter hoogte van de dakvoet. Simpel gezegd is het een prefab nestkast die over de gehele breedte van het dak kan worden aangebracht. De Vogelvide voldoet aan de eisen zoals gesteld in het Bouwbesluit. De Vogelvide kent een aantal geïntegreerde functies zoals:

- past onder vrijwel alle soorten pannen en alle soorten pannendaken;
- waarborgt een goede ventilatie van het dak;
- voorkomt dat vogels verder onder de pannen kruipen, zodat vervuiling wordt tegengegaan;
- duurzaam en eenvoudig, zowel in de professionele bouwwereld als door particulieren toe te passen.

Figuur 2: Vogelvide (Vogelbescherming.nl)

De Vogelvide is de afgelopen jaren met goed resultaat getest in Noordwijk, Amsterdam, Alkmaar en Hardenberg. Voor meer informatie wordt verwezen naar de website van de Vogelbescherming (www.vogelbescherming.nl) en Monier (www.monier.nl).

Mussenkasten en mussenflats

Deze houten of betonplex nestkasten zijn kant en klaar te koop, maar zijn ook eenvoudig zelf te (laten) maken. Ze zijn erg geschikt om onder oversteken en dakgoten te plaatsen. Ondanks het gebruik van duurzame materialen hebben deze kasten een beperkte levensduur en daarom verdient de vogelvide de voorkeur. Wel zijn deze kasten geschikt als tijdelijke maatregel, bijvoorbeeld als de vervangende nieuwbouw op zich laat wachten. In zo'n geval kunnen bestaande panden in de buurt met zulke kasten worden uitgerust. Nestkasten worden onder andere geleverd door Vivara. Ze zijn in alle kleuren te verven.

Figuur 3: Mussenkast (vivara.nl)

Adressen voor nadere informatie:

www.waveka.nl

www.vivara.nl

<http://www.haagsevogels.nl/cms/index.php?page=mussenflat-bouwen>

Stimuleren voedselvoorziening Huismus

Om ervoor te zorgen dat de omgeving een zo goed mogelijke voedselopbrengst voor Huismussen oplevert wordt geadviseerd om een zo soortenrijk mogelijke vegetatie te ontwikkelen. Elke plantensoort heeft een beperkte bloeitijd en trekt dan allerlei insecten. Als er gedurende langere tijd (Huismus kan jongen hebben tussen begin april en half september) verschillende planten in bloei zijn zullen ook langere tijd allerlei insecten beschikbaar zijn. Daarnaast zijn struiken, heggen en klimop van belang om jaarrond beschutting te bieden.

Bijlage 2 - Huisvesting vleermuizen

Minstens de helft van de in Nederland voorkomende soorten vleermuizen maakt in meer of mindere mate gebruik van door de mens gemaakte gebouwen als verblijfplaats. Dat kunnen gewone huizen zijn maar ook kerken en forten. Door renovaties, isolatie of sloop verdwijnen veel plekken waar vleermuizen kunnen huizen. Verder is in de huidige bouwstijl weinig ruimte voor vleermuizen. Met eenvoudige maatregelen (in bijvoorbeeld nieuwbouw of bij renovatieprojecten) kan huisvesting van vleermuizen gerealiseerd worden.

Toegankelijk maken van de spouwmuur

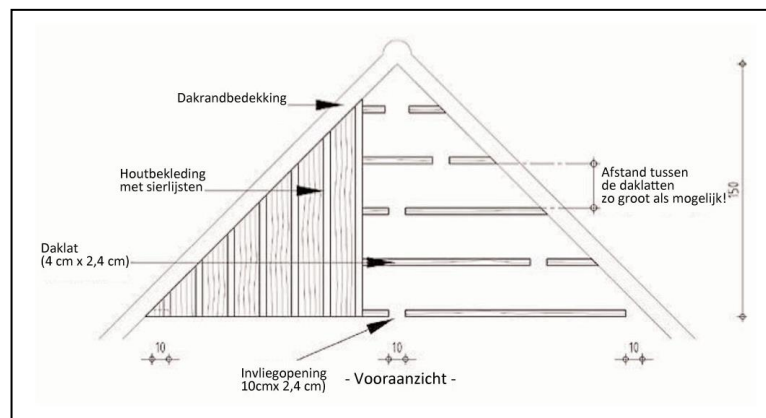
Spouwmuuren zijn voor vleermuizen als Gewone dwergvleermuis al toegankelijk via een open stootvoeg van circa 1,5 cm, voor Laatvliegers ligt dat bij ongeveer 2 cm. Van belang is dat de open stootvoegen op minimaal een halve meter onder de bovenrand van het gebouw aangebracht worden om warmteverlies en tocht te voorkomen. Daarnaast is van belang dat geen irriterend glaswol wordt toegepast in de spouwmuur. Alternatieve opties zijn het toepassen van plaatvormig isolatiemateriaal (bijvoorbeeld Mupan Ultra, merk Isover), waarbij een luchtspouw van circa vier centimeter overblijft of het weglaten van isolatiemateriaal onder en boven de gecreëerde open stootvoeg(en).

Inbouwvoorzieningen

Er zijn speciaal voor vleermuizen ontwikkelde kasten op de markt die in de muur kunnen worden ingemetseld. De inbouwkasten kunnen via een open stootvoeg toegankelijk worden gemaakt. Laatvliegers maken geen gebruik van dergelijke voorzieningen.

Figuur 1: Voorbeeld in te metselen vleermuiskast

Figuur 2: Voorbeeld gevelbetimmering

Houten betimmering aan buitenzijde gebouwen

Ook aan de buitenzijde van gebouwen kunnen voorzieningen voor vleermuizen worden aangebracht. Voorbeelden zijn boeiboorden en gevelbetimmering, waarbij tussen de muur en het boeiboord/gevelbetimmering een smalle ruimte van circa 24 mm wordt gelaten. Deze ruimte kan dan toegankelijk gemaakt worden door de onderzijde open te laten. Van belang is dat onder de opening een obstakelvrije af- en aanvliegzone van minimaal twee meter aanwezig is.

